

LIETO

Liedon lukion
opiskeluhooltosuunnitelma

10.12.2014

Päivitys 31.10.2017/Määräys OPH-865-2017

Päivitys 19.4.2021

Päivitys 7.6.2023/Määräys OPH-4610-2022

OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

Sisällys

1. JOHDANTO - Opiskeluhuollon tavoitteet ja toimintaperiaatteet	3
1.1 Opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat	3
1.2 Yhteys Liedon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan	4
1.3 Liedon lukion opiskeluhuoltosuunnitelma	4
2. ARVIO OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEESTA JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVISTA OPISKELUHUOLTOPALVELUISTA	4
2.1 Kaupungin opiskeluhuollon ohjausryhmä	6
2.2 Opiskeluhuollon suunnittelu- ja ohjausryhmä	7
2.4 Opiskeluhuollon kokonaistarve	7
3. LUKIOYHTEISÖN TOIMENPITEET YHTEISÖLLISEN OPISKELUHUOLLON EDISTÄMISEKSI.....	7
3.1 YHTEISÖLLISYYTTÄ EDISTÄVÄT TAPAHTUMAT JA TOIMENPITEET	8
4. TOIMENPITEET TARVITTAVIEN TUKITOIMIEN JÄRJESTÄMISEKSI (YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO)	12
4.1. Yksilökohtainen opiskeluhoolto.....	12
4.3 Opiskeluhooltokertomusten laatiminen	18
5. YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPISKELIJOIDEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ SEKÄ OPPILAITOKSISSA TYÖSKENTELEVIEN JA MUIDEN OPISKELIJOIDEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA	21
5.1. Opiskeluhuollon yhteistyö ja verkostot	21
5.2. Opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet kouluyhteisössä	22
5.3. Kodin ja koulun välinen yhteistyö.....	23
5.4. Huoltajille tiedottaminen.....	23
5.5. Tiedonsaanti.....	23
6. SUUNNITELMA OPISKELIJOIDEN TURVAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ.....	24
6.1. Väkivalta tai sen uhka	24
6.2. Kiusaaminen ja häirintä sekä suunnitelmat kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisemiseksi	24
6.3 Seuranta	26
7. TOIMINTA ÄKILLISISSÄ KRIISEISSÄ JA UHKA- JA VAARATILANTEISSA	27
8. Opiskeluhooltoja ohjaava lainsäädäntö ja asiakirjat:.....	32

1. JOHDANTO - Opiskeluhuollon tavoitteet ja toimintaperiaatteet

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhoitotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022). Sitä toteutetaan koko oppilaitosyhteisöä tukevana monialaisena yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoitona opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa, opetus-, sosiaali- ja terveystoimen ja muiden tahojen kanssa.

1.1 Opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat

Opiskeluhuollon päämääränä on hyvinvoiva ja tasapainoinen nuori, joka etenee opinnoissaan kykyjensä ja tavoitteidensa mukaisesti hyvinvoivassa opiskeluyhteisössä. Opiskelukyky koostuu useista tekijöistä, jotka tulee huomioida opiskeluhoitotyössä. Opiskeluhoitoa toteutetaan sivistystoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Liedon lukion opiskeluhuollon toimintaperiaatteet noudattavat Liedon kaupungin oppilaitosten yhteistä opiskeluhoitosuunnitelmaa sekä kaupungin nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.

Opiskeluhoito on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien on edistettävä opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä kotien ja oppilaitoksen välillä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 4 §.) Opiskeluhoitosta muodostetaan toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus, joka järjestetään yhteisöllisenä opiskeluhoitona ja yksilökohtaisena opiskeluhoitona.

Opiskelijoilla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhoito sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhoitopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähialueella, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveystoimilaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhuollon tavoitteena on

- edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- edistää opiskelijoiden osallisuutta
- ehkäistä ongelmien syntyä korjaavan työn sijaan
- edistää koulun ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun yhteistyötä
- mahdollistaa varhainen, matalan kynnyksen tuki tarvitseville
- vahvistaa opiskeluhuollon suunnitelmallisuutta ja toteuttamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä
- siirtää painopistettä nykyistä enemmän yksilökeskeisestä työstä yhteisölliseen työhön
- siirtää painopistettä korjaavasta työstä ehkäisevään työhön
- tukea yksilöä yhteisöä kehittämällä
- tukea opettajan työtä.

1.2 Yhteys Liedon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on yksi Liedon kaupungin strategisista asiakirjoista. Suunnitelman sisällöstä on määrätty lastensuojelulain 12 §:ssä ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:ssä. Kunnanvaltuusto hyväksyy suunnitelman ja se on huomioitava kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Liedon kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ohjaa Liedon lukion opiskeluhuollon toimintaa.

1.3 Liedon lukion opiskeluhoitosuunnitelma

Tässä suunnitelmassa kuvataan opiskeluhuollon käytännöt. Täsmennykset laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.

Liedon lukion opiskeluhuollon suunnitelma on nähtävillä Liedon lukion internetsivuilla ja vuosittaiset täsmennykset näkyvät opiskeluhuollon vuosisuunnitelmassa osana lukion vuosisuunnitelmaa.

2. ARVIO OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEESTA JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVISTA OPISKELUHUOLTOPALVELUISTA

Opiskeluhuollon kokonaistarvetta arvioidaan keräämällä tiedot opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja hyvinvointialueen ilmoittama arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut). Tiedot ilmoitetaan opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja koulu yhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 16 § (1326/2010.)

Suurin osa Liedon lukion opiskelijoista tulee oman kaupungin alueelta. Opiskelijoiden hyvinvointia, elinoloja ja –tapoja seurataan vuosittain hyvinvointikyselyn tulosten avulla, joka toinen vuosi toteutettavan kouluterveyskyselyn tulosten avulla sekä joka kolmas vuosi toteutettavan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn tulosten perusteella. Arviossa voidaan hyödyntää myös muita tietoja, kuten opetuksen järjestämiseen liittyviä tilastoja. Lisäksi kokonaistarpeen arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi tietoa opiskeluhuoltopalveluiden asiakkuuksien määräaikaisten toteutumisesta ja asuinalueen erityispiirteistä.

Arvio suhteutetaan opiskeluhuoltopalveluiden psykologeja ja kuraattoreita koskeviin sitoviin mitoituksiin ja terveydenhoitajien osalta mitoitussuosituksiin.

Opiskeluhuollon palveluissa yhtä kuraattoria kohden voi olla enintään 670 oppilasta ja yhtä psykologia kohden 780 oppilasta (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/ 2013 9a§). Kuraattoreiden sitovat mitoitukset tulivat voimaan 1.1.2022 ja psykologien mitoitukset 1.8.2023. Uusimman THL:n keväällä 2023 julkaiseman Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuosituksen mukainen suositus on yksi kokopäiväinen terveydenhoitaja 570 opiskelijaa kohti sekä yksi kokopäiväinen lääkäri 2100 opiskelijaa kohti.

Keväällä 2023 lukion käytettävissä oli 0,2 kuraattorin, 0,4 koulupsykologin, 0,4 terveydenhoitajan ja 0,1 koululääkärin henkilötyövuotta.

Opiskelijamäärään perustuva kokonaistarve 1.8.2023 alkaen on 0,3 kuraattorin, 0,3 koulupsykologin, 0,4 terveydenhoitajan ja 0,1 koululääkärin henkilötyövuotta.

OPISKELUHUOLLON ORGANISOINTI

2.1 Kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmä

Liedon kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmä on yhteinen Liedon kaupungin perusopetuksen sekä lukion ohjausryhmien kanssa. Se vastaa kaupunkitason yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

2.2 Opiskeluhuollon suunnittelu- ja ohjausryhmä

Lukion opiskeluhooltoryhmä vastaa lukion yhteisöllisestä opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmään kuuluvat rehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, psykologi ja kuraattori. Opiskeluhooltoryhmää johtaa rehtori. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen. Ryhmän tehtävänä on myös opiskeluhuollon kehittäminen ja seuranta. Opiskeluhooltoryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa.

2.4 Opiskeluhuollon kokonaistarve

Lukion opiskeluhooltoryhmä arvioi vuosittain keväällä seuraavaa lukuvuotta varten opiskeluhuollon kokonaistarpeen.

- tekee kokonaistarvekartoituksen ja määrittelee käytettävissä olevat opiskeluhoiltopalvelut
- suunnittelee toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tukitoimien järjestämiseksi
- ohjaa yhteistyön järjestämisen kodin ja koulun ja muiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- päivittää suunnitelman väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaamiseksi
- järjestää opiskeluhuollon toteutuksen seurannan (omavalvonta)
- huomioi Liedon kaupungin hyvinvointisuunnitelman
- Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen tulee ottaa huomioon kaikessa yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.
- ryhmään kutsutaan tarvittaessa muita oppilaitoksen henkilöstön edustajia ja lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä viranomaisia ja toimijoita
- yhteistyökumppaneita ovat mm. vapaa-aikatoimialan nuoriso-ohjaajat, etsivän nuorisotyön toimijat, poliisi ja erilaiset järjestöt
- suunnittelee, miten opiskelijoiden ja yhteisön hyvinvointiin liittyvien kyselyiden tuloksia käsitellään lukiossa ja päättää tulosten pohjalta tehtävät toimenpiteet.
- Huoltajien kasvatustyön tukeminen sekä kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen kuuluvat yhteisölliseen opiskeluhoiltotoimintaan.
- kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

3. LUKIOYHTEISÖN TOIMENPITEET YHTEISÖLLISEN OPISKELUHUOLLON EDISTÄMISEKSI

Yhteisöllinen opiskeluhoilto tarkoittaa toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään koko oppilaitosyhteisössä opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristöjen terveellisyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkaisevana yhteisöllisenä opiske-
luhoiltona. Yhteisöllisen opiskeluhoillon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana
on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuoro vaikutus sekä aikuistuvan nuoren it-
senaistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yh-
teisollisen opiskeluhoillon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaise-
miseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteiso koskevissa asioissa. Huoltajien mahdolli-
suutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Koulussa moniammatillinen verkostotyö on
tärkeä osa yhteisöllistä opiskeluhoiltoa. Verkostotyötä tekevät koulun sisällä opiske-
luhoillon henkilöstö, opinto- ja ryhmänohjaajat, erityisopettaja, rehtori ja aineen-
opettajat.

3.1 YHTEISÖLLISYYTTÄ EDISTÄVÄT TAPAHTUMAT JA TOIMENPITEET

Tapahtumat

Lukiossa toteutetaan lukuvuoden aikana teemapäiviä, jotka esittelevät lukion yhtei-
sollist opiskeluhoiltoa sekä toteuttavat osaltaan sen tavoitteita. Tämän lisäksi kukin
vuosikurssi järjestää oman ryhmytymispivns, joka on osa yhteisöllistä opiskelija-
hoiltoa. Lukuvuoden aluksi ja loppuksi on myös koko lukion yhteinen ryhmytymis- ja
hyvinvointipäivä. Koulun arkeen kuuluvat yhteiset tapahtumat ja juhlat, jotka vahvis-
tavat yhteisöllisyyttä.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluuympristoon. Tämä on
myös yhteisöllisen opiskeluhoillon keskeinen tavoite. Turvallisuus on paitsi yksilöä
koskevaa henkilökohtaista henkistä ja fyysistä turvallisuutta, myös koko yhteisön ja
opiskeluuympriston laaja-alaista turvallisuutta.

Lukiossa työskentelevä opetushenkilöstö vastaa jokainen omalla panoksellaan opis-
kelijoiden ja lukioyhteisön yhteisöllisyydestä ja hyvinvoinnista, johon kuuluvat muun
muassa seuraavat käytännöt:

- aineenopettajat antavat opiskelijoille palautetta oppimisesta riittävän varhais-
sessa vaiheessa ja tarjoavat vaihtoehtoja tehtävien suorittamiseksi opiskelijan
tuen tarpeen mukaisesti.
- ryhmänohjaajat seuraavat oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden opintojen
suunnittelua ja edistymistä ja seuraavat poissaoloja viikoittain.
- erityisopettaja tekee vuosittain lukiseulan ensimmäisen lukuvuoden opiskeli-
joille ja järjestää lukitestaukset seulan perusteella sekä kirjoittaa lukitodistuk-
set ylioppilastutkintoa varten
- rehtori vastaa lakisääteisten terveyden ja turvallisuuden tarkastusten järjes-
telyist ja tarvittavien toimenpiteiden organisoinnista
- rehtori vastaa vuosittaisen hyvinvointikyselyn organisoinnista ja tulosten k-
sittelyst opiskeluhoiltoryhmss ja opettajakokouksessa. Tulosten perus-
teella valitaan toiminnan kehittämisen painopistealueet, jotka kirjataan luku-
vuosisuunnitelmaan.

**Koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttu-
minen**

Oppivelvollisuuden kuuluvien opintojen tulee edistyä oppivelvollisen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti (Oppivelvollisuuslaki 6 §). Opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä (Lukiolaki 30 §). Opettajat merkitsevät poissaolot Wilmaan päivittäin ja poissaolot on selvitettävä Wilmassa. Luvan poissaoloon antaa anomuksesta ryhmänohjaaja 1–3 päiväksi ja rehtori pidemmäksi ajaksi. Poissaoloja ehkäistään luomalla opiskelijoille turvallinen ja viihtyisä opiskeluympäristö. Erityistä huomiota kiinnitetään jatkuvaan ryhmäyttämiseen, yksinäisyyden ehkäisemiseen ja kouluun kiinnittymisen edistämiseen.

Ryhmänohjaaja seuraa opintojen edistymistä ja poissaoloja viikoittain ja poissaolojen lisääntyessä selvittää poissaolojen syitä yhdessä opiskelijan ja huoltajien kanssa. Aineenopettaja seuraa opiskelijoidensa poissaoloja ja keskustelee opiskelijan kanssa viimeistään, jos opiskelijalla on seitsemän poissaoloa jakson oppitunneilta. Keskustelussa kartoitetaan opiskelijan mahdollisuudet opintojakson loppuun suorittamiseksi. Jos opettajan arvion mukaan opintojakson arvioimisen edellytykset eivät täyty, hän ilmoittaa asiasta opiskelijalle, alaikäisen huoltajalle, erityisopettajalle ja ryhmänohjaajalle Wilma-viestillä. Huoltajan velvollisuutena on seurata opiskelijan poissaoloja ja kuitata ne Wilmassa mahdollisimman nopeasti.

Jos tukitoimista huolimatta poissaoloja kertyy ja opinnot eivät etene, voidaan oppivelvollisuuden suorittaminen tarvittaessa keskeyttää määräajaksi. Päätöksen oppivelvollisuuden keskeyttämisestä määräajaksi tekee sivistysjohtaja huoltajan ja opiskelijan hakemuksesta. Mikäli oppivelvollista ei tavoiteta tai suorituksia ei kerry tukitoimista huolimatta, voi rehtori katsoa hänet eronneeksi viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun oppivelvollinen on viimeisen kerran osallistunut opetukseen. Lukion myönnettyä erotodistuksen oppivelvollinen ilmoitetaan Valpaksen kautta asuinkunnalle.

Huoltajien velvollisuudet:

- Oppivelvollisen nuoren huoltajan tulee huolehtia siitä, että opiskelija suorittaa oppivelvollisuuden (Oppivelvollisuuslaki 22 §).
- Kun opiskelija jää saapumatta kouluun, on huoltajan velvollisuus ilmoittaa poissaolosta Wilmassa.
- Huoltajan anomuksesta voi ryhmänohjaaja hyväksyttävästä syystä antaa luvan poissaoloon enintään kolmen päivän ajaksi. Pidempiin poissaoloihin on lupa anottava rehtorilta. Anomus on tehtävä rehtorille hyvissä ajoin. Anomukset tehdään Wilman kautta.
- Perheiden yhteiset lomamatkat toivotaan järjestettävän koulujen loma-aikoina. Mikäli opiskelija on jonkun muun kuin oman huoltajan vastuulla esim. huoltajan loma- tai työmatkan tai sairauden vuoksi, on tärkeää ilmoittaa ryhmänohjaajalle vastuuhenkilön yhteystiedot Wilma-viestillä. Koulujalla tapahtuvia ylimääräisiä lomiam suunniteltaessa on syytä huomata, ettei koulun antama tukiopeutus ole tarkoitettu paikkaamaan lomavietosta aiheutuneita aukkoja. Opiskelijan on yhdessä huoltajan kanssa huolehdittava siitä, että mahdolliset opettajalta etukäteen saadut koulu-tehtävät tehdään ennen lomamatkaa, lomamatkan aikana tai välittömästi lomalta palattua.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Liedon kaupungille on laadittu päihde- ja mielenterveyssuunnitelma. Suunnitelma pohjautuu päihdetyötä ohjaavaan lainsäädäntöön ja päihdepoliittisiin linjauksiin. Tavoitteena on lietolaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, päihteiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen ehkäiseminen. Nuorten päihdekokeiluihin pyritään vaikuttamaan ennakoivasti jo varhaisessa vaiheessa päihteiden käytön aloittamisen ennaltaehkäisemiseksi. Korjaavan työn tavoite on vähentää nuorten alkoholikulutusta, tupakointia sekä huumeiden käyttöä.

Yksilötason työ päihteidenkäytön ennaltaehkäisyssä ja käyttöön puuttumisessa tapahtuu opiskelijoiden terveystarkastuksissa. Terveystarkastuksissa terveystarkastuksen yhtenä aihealueena on tupakoinnin ja alkoholin sekä muiden päihteiden käytön ehkäisy. Terveystarkastuksissa käytettyjä menetelmiä päihteidenkäytön arviointiin ovat lukiolaisille käytettävä CRAFT –kysely tarvittaessa kyselyä (nuorille kehitetty kuuden kysymyksen sarja, joka seuloo alkoholin lisäksi myös muiden päihteiden käyttöä).

Lukiassa on toimintamalli (Härkätien yhteistoiminta-alueen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma) tilanteeseen, jossa on epäily opiskelijan päihteidenkäytöstä. Yhteisöllisen päihdetyön muotoja ovat muun muassa erilaiset teemapäivät, joista esimerkkejä ovat hyvinvointi- ja turvallisuuspäivä. Lisäksi opetuksessa valistetaan tupakkatuotteiden vaaroista.

Yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Valtioneuvoston asetuksella (338/2011) halutaan tehostaa kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden säännöllistä seuranta- ja aktiivista kehittämistä moniammatillisessa yhteistyössä (Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta). Yhteistyö toteutetaan oppilaitoksen ja sen oppilaiden/opiskelijoiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Tietoja kerätään tarkastusta varten opiskelijoilta, opettajilta ja huoltajilta esim. kyselyin. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Terveystarkastuslain 16 ja 17 §:issä edellytetään, että kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta seurataan kolmen vuoden välein. Esteettömyyden ja saavutettavuuden arviointi ja tarvittavien toimenpiteiden suunnittelu näiden edistämiseksi tapahtuvat kyseisen tarkastuksen yhteydessä. Jos huomataan puutteita, joilla voisi olla vaikutusta opiskelijoiden terveyteen tai oppimiseen, voi asiasta ilmoittaa rehtorille, joka tekee yhteistyötä tarvittavien tahojen kanssa.

Opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa

Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa hoidetaan opiskelijan, huoltajien, opiskeluterveydenhuollon ja lukion henkilöstön yhteistyönä. Sairauden vaatima hoito koulupäivän aikana suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijakohtaisesti. Opiskelija tai huoltaja tiedottaa halutessaan sairaudesta lukion opettajille, jos sillä on vaikutusta koulutyöhön. Lukion opiskelijat huolehtivat pääasiallisesti itse omasta lääkityksestään.

Koulussa tarjottava ruoka on terveellistä ja täyttää koostumukseltaan valtakunnalliset ravitsemussuosituksen. Erityisruokavalio toteutetaan ainoastaan lääkärin tai terveydenhoitajan allekirjoittaman erityisruokavaliolomakkeen mukaisesti. Vanhempien tai opiskelijoiden omia rajoituslistoja ei hyväksytä. Mahdolliset kokeilutkin tulee tehdä lääkärin ohjeiden mukaan. Terveystieteiden lausunto erityisruokavalion tarpeesta annetaan vain siinä tapauksessa, että taustalla on sairaus/ allergia. Mikäli oppilaalle tarkoitettu erityisruokavaliannon jää toistuvasti syömättä kuukauden ajan, keittiöstä ollaan yhteydessä koulun terveydenhoitajaan. Terveystieteilijä selvittää opiskelijan kanssa tilanteen. Tarpeeton erityisruokavalio poistetaan listalta.

Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

Opiskeluterveydenhuolto sisältää sekä terveyden- että sairaanhoidon palveluita. Pienissä tapaturmissa opiskelija voidaan ohjata terveydenhoitajan luokse, mutta äkillisessä avun tarpeessa ohjataan suoraan terveystieteiden ensiapuun. Tilanteen vaatiessa jokainen on velvollinen antamaan ensiapua. Työnantaja järjestää henkilökunnalle ensiapukoulutusta. Opettajat yhdessä koulusihteerin kanssa kirjoittavat tarvittaessa tapaturmailmoituksen. Opiskeluterveydenhuollossa opiskelijoille kuuluu kiireetön sairaanhoito. Akuutit tilanteet hoidetaan terveystieteiden keskuksissa.

4. TOIMENPITEET TARVITTAVIEN TUKITOIMIEN JÄRJESTÄMISEKSI (YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO)

Oikeus saada opiskeluhuollon palveluita (15 ja 16 §)

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskelu- huollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytoivoista ja tietojen käsittelystä.

Mikäli lukion tai toinen opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on viipymättä otettava yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Jos yhteydenottoa ei voida tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, on opiskelijalle annettava tieto yhteydenotosta ja sen syistä sekä tieto keskustelumahdollisuudesta psykologin tai kuraattorin kanssa. Salassapitosäännökset eivät estä yhteydenottoa.

4.1. Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtainen opiskeluhuolto sisältää yksittäiselle opiskelijalle suunnatut

- koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut
- opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut
- monialaiset yksilökohtaiset opiskeluhuollon palvelut
- erityislaitoksissa järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Kaavio yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta on sivulla 20.

Opiskelijalle on järjestettävä keskustelu-aika opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä pyynnöstä tai kiireellisessä tapauksessa samana tai seuraavana työpäivänä.

Pyynnön voi esittää myös opiskelijan huoltaja tai muu henkilö, eikä yhteydenotto-pyynnön muodolla ole merkitystä. Psykologin ja kuraattorin ammattitaitoon kuuluu kiireellisyyden ja oikean vastaanottajatahon arviointi.

Mikäli oppilaitoksen tai toinen opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on viipymättä otettava yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin *yhdessä opiskelijan kanssa* ja annettava tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Jos yhteydenottoa ei voida tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, on opiskelijalle annettava tieto yhteydenotosta ja sen syistä sekä tieto keskustelumahdollisuudesta psykologin tai kuraattorin kanssa. Salassapitosäännökset eivät estä yhteydenottoa.

Alaikäisen opiskelijan huoltajalle on hyvä antaa tieto yhteydenotosta, mutta alaikäinen voi kieltää tämän yhteydenoton, mikäli opiskeluhuollon palveluiden ammattihenkilö (= psykologi tai kuraattori) on arvioinut, että opiskelija kykenee ikänsä, kehitystasonsa ja asian laadun puolesta kyseiseen päätökseen. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

Yhteydenottovelvollisuus koskee kaikkia oppilaitoksessa työskenteleviä sekä muita henkilöitä, jotka ovat ammatillisissa tehtävissään saaneet tiedon tuen tarpeesta.

Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus riittävään tukeen ja ohjaukseen opiskeluun ja kehitykseen liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Terveystieteiden työntekijä on järjestettävä siten, että opiskelija voi päästä vastaanotolle ilman ajanvarausta ja saa arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteyden opiskeluterveydenhuoltoon.

Tarvittaessa opiskelija on ohjattava muiden opiskeluhuollon palveluiden pariin tai muuhun kehitystä tukevaan toimintaan

Keskeisiä Liedon lukion käytänteitä lukiolaisten yksilöllisessä opiskeluhuollossa:

- Kun opettajalla herää huoli opiskelijan hyvinvoinnista, keskustelee hän ensin siitä opiskelijan kanssa (huolen kartoittaminen, meneillään olevat tukitoimet). Tämän jälkeen otetaan tarvittaessa yhteyttä huoltajiin.
- Kun opettaja arvioi, että opiskelija tarvitsee psykologin tai kuraattorin palveluita, hän ottaa yhteyttä ao. työntekijään ensisijaisesti yhdessä opiskelijan kanssa. Opettaja saa kertoa salassapitosäännösten estämättä tuen tarpeen arvioimiseksi välttämättömät tiedot. Tämän jälkeen opettaja on yhteydessä huoltajiin, jos opiskelija on alaikäinen eikä hän kiellä yhteydenottoa.
- Yksilöllinen opiskeluhuolto on aina opiskelijalle ja huoltajalle vapaaehtoista. Yhtäaikaaisesti se on opiskelijan subjektiivinen oikeus. Opiskeluhuoltoa tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa, jollei opiskelija ole yhteydenottoa huoltajiin kieltänyt.
- Monialainen asiantuntijaryhmä voidaan koota arvioimaan opiskelijan tarvitsemia tukitoimia.

Opiskeluhuollon toimijat

Varsinais-Suomen hyvinvointialue VARHA vastaa opiskeluhoitopalveluiden järjestämisestä.

Opiskeluhoitopalveluissa korostuu varhainen tuki ja ennaltaehkäisevä työ. Täysi-ikäisen opiskelijan kohdalla yhteistyötä huoltajien kanssa tehdään ainoastaan opiskelijan suostumuksella. Tavoitteena on edistää opiskelijan oppimista ja opiskelujen sujumista kokonaisvaltaisesti. Tarvittaessa opiskeluhoito- ja ohjauspalveluiden toimijat tekevät monialaista yhteistyötä.

Opiskeluhoito- ja ohjauspalveluiden toimijoiden työtehtävät jakaantuvat alla olevan mukaisesti. Opiskelija voi kuitenkin aina kääntyä asiansa tai huolensa kanssa kenen tahansa lukion työntekijän puoleen.

Koulupsykologi

- oppimis- ja keskittymisvaikeudet
- stressinhallinta
- mielialaoireilu
- ahdistuneisuusoireilu
- paniikkioireilu
- muut psyykkiset vaikeudet
- äkilliset kriisitilanteet
- muutos elämäntilanteessa
- konsultaatio opettajille ja muulle koulun henkilöstölle

Kuraattori

- elämänhallinnan haasteet
- pulmia sosiaalisissa suhteissa
- muutokset elämäntilanteissa
- lievä mielialaoireilu
- päihteet
- taloudelliset tukiasiat
- muiden tukitoimien ja avun kartoittaminen
- konsultaatio opettajille ja muulle koulun henkilöstölle

Kouluterveydenhoitaja

- lakisääteiset terveystarkastukset
  - puolustusvoimien ennakkoterveystarkastukset
- (kutsuntatarkastukset)
- terveyteen ja sairauteen liittyvä asiat
  - mielialaoireilu
  - jaksaminen
  - univaikeudet
  - päihteet
  - seksuaaliterveys
  - konsultaatio opettajille ja muulle koulun henkilöstölle

Monialainen asiantuntijaryhmä (MAR) (OHL 19 §).

Monialainen, yksilökohtainen asiantuntijaryhmä kootaan tarvittaessa yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoitolojen palveluiden järjestämiseksi. Yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän asioita ei saa käsitellä yhteisöllisessä tai alueellisessa opiskeluhoitoryhmässä, jonka toimintakenttänä on koulun yhteisöllinen opiskeluhoito.

- Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan tai hänen huoltajiensa kanssa (18 §). Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamisesta neuvotellaan ensin opiskelijan kanssa ja selvitetään, keitä opiskelija toivoo ryhmään osallistuvan. Monialaisen asiantuntijaryhmän tehtävänä on jakaa asiantuntijuutta ja huolta työntekijöiden kesken, kuulla nuoren ja huoltajan huolet sekä tarjota ja suunnitella tarvittavat tukitoimet. Ryhmää ei voi perustaa vastoin opiskelijan tai hänen huoltajansa tahtoa – sen toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen.

Jos opiskelija ei halua huoltajiaan mukaan asiantuntijaryhmään, kunnioitetaan opiskelijan toivetta. Tärkeintä on, että opiskelija saa tarvitsemansa tuen. Tarvittavat suostumukset kirjataan Wilman opiskelijakohtaiseen muistioon opiskelijan opiskeluhoitokertomukseen. Opiskelijalle ja huoltajille kerrotaan ryhmän toiminnan pelisäännöistä:

- luottamuksellisuus
- salassapito
- tietojen luovuttaminen ryhmän ulkopuoliselle vain opiskelijan ja/tai huoltajan luvalla
- ryhmän puheenjohtajuus
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen ja säilytys.

- Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti (18 §). Nuoren mielipiteen kuuntelemisen tärkeyttä painottavat myös lastensuojelulaki (5 §) ja laki potilaan asemasta ja oikeuksista (7 ja 9 §).
- Asian käsittely ryhmässä perustuu opiskelijan tai hänen huoltajansa suostumukseen. asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ilman, että näistä tulee ryhmän jäseniä. Neuvonpyynnössä voi kertoa salassa pidettäviä asioita, jos se on *välttämätöntä konsultaation suorittamiseksi* (Julkisuuslaki 26 §,3. mom.). Konsultaatioon ei tarvita opiskelijan tai huoltajan lupaa, mutta siitä on hyvä heille kertoa.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen

Asiantuntijaryhmä perustetaan

- kun opiskelijan opiskelun ja kehityksen tueksi tarvitaan monialaista asiantuntijuutta
- on tärkeää selvittää syitä vaikeuksien taustalla useammasta näkökulmasta
- on tarve kokonaisvaltaisemmalle näkemykselle tuen tarpeista ja tuen mahdollisuuksista
- lisäksi voi olla, että opiskelijalla on jo useita ammattihenkilöitä tukiverkostossaan ja on tärkeää sopia työnjaosta

Asiantuntijaryhmää voidaan tarvita niin oppimisen, psyykkisen tai fyysisen terveyden tai sosiaalisen hyvinvoinnin ongelmissa. Esimerkiksi koulunkäyntiin ja opiskeluihin heijastuvat perhetilanteiden ongelmat, lastensuojelulliset huolet tai kriisitilanteet vaativat monialaisen asiantuntijaryhmän.

Asiantuntijaryhmä voidaan koota myös opiskelijaryhmän ympärille, esimerkiksi jos on tarve selvittää ryhmän tiettyjen opiskelijoiden sosiaalisia suhteita tai psyykkistä hyvinvointia. Asiantuntijaryhmä kannattaa muodostaa matalalla kynnyksellä ja suhteellisen pienellä huolenportaalla. Tällöin ryhmän toiminta on tehokasta, vaikuttavaa ja mahdollisesti lyhytkestoista.

- Kun aineenopettajat ja erityisopettaja suunnittelevat ja toteuttavat pedagogisia tukitoimia yhdessä opiskelijan ja huoltajan kanssa, ei kyse ole monialaisesta asiantuntijaryhmästä. Opettaja voi tässä tilanteessa edelleen konsultoida, nimettömästi, esimerkiksi kuraattoria tai psykologia ilman, että vielä muodostetaan asiantuntijaryhmää. Jos toteutetut pedagogiset tukitoimet eivät riitä ja tulee esille, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuollon palveluita (harkitaan esimerkiksi psykologisia tutkimuksia tai kuraattorin tukitoimia), on asiantuntijaryhmä koottava.

Miten asiantuntijaryhmä kootaan?

- Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon työntekijä kenelle huoli herää tai kenelle se työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmää voi ehdot-

taa myös opiskelija itse tai tämän huoltaja. Ryhmän kokoaja varaa ajan ja paikan 1. kokoukselle, varmistaa osallistujat opiskelijalta ja tämän huoltajalta sekä tiedottaa kokoukseen tulevia kokouksen aiheista.

- Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. On myös hyvä muistaa, että keneläkään koulun henkilöstöön kuuluvalla ei ole automaattista jäsenyyttä ryhmässä.
- Alaikäinen (ja muu vajaavaltainen) voi kieltää huoltajaansa (tai muuta laillista edustajaansa) *osallistumasta* itseään koskevan opiskeluhuoltoasian käsittelyyn sekä *antaa* itseään koskevia salassa pidettäviä *tietoja* huoltajalleen, jolle se selvästi ole hänen etunsa vastaista. Tässä on otettava huomioon opiskelijan ikä, kehitystaso, muut henkilökohtaiset ominaisuudet sekä asian laatu. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. (OHL 18 §)
- Mikäli alaikäisen katsotaan olevan kykenevä kieltämään huoltajaansa osallistumasta opiskeluhuoltoasiansa käsittelyyn, on päätös pyydettävä häneltä kirjallisena.
- Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja. (18 §)
- Monialaiseen asiantuntijaryhmään voi kuulua kulloisenkin tarpeen mukaan terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja, erityisopettaja tai muu siinä tilanteessa keskeinen opettaja.
- Opiskelijan *yksilöidyllä ja kirjallisella suostumuksella* (Wilman opiskelijakohteisessa muistiossa) hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja (nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido jne.) tai opiskelijan läheisiä. Tämän suostumuksen voi antaa huoltaja, jos alaikäisellä ei ole edellytyksiä itsenäiseen päätökseen (ikä, kehitystaso tai asian luonne). Opiskelijan tai huoltajan suostumus tarvitaan jokaisen yhteistyötahon tai läheisen osallistumiseen.

Koollekutsuja on vastuuhenkilönä siihen asti, kunnes monialaisen asiantuntijaryhmän keskuudesta sovitaan puheenjohtaja ja vastuuhenkilö, joka kirjoittaa muistion. Puheenjohtajan ja vastuuhenkilön tehtävät voi antaa eri henkilöille työskentelyn sujuvuuden takaamiseksi kokoustilanteessa.

MAR- muistion laatiminen

Tapaamisesta kirjoitetaan MAR -muistio (opiskeluhuoltokertomus), joka löytyy opiskelijan Wilmasta Muistio-välilehdeltä. Muistiolomakkeessa on huomioitu Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 20§:n vaatimukset opiskeluhuoltokertomuksen laatimiseksi.

Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

4.3 Opiskeluhuoltokertomusten laatiminen

Opiskeluhuoltokertomukset sekä muut opiskeluhuoltotehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä opiskelijaa koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhuoltorekisteriin. Rekisterin vastuuhenkilönä rehtori päättää tietojen luovuttamisesta ja määrittää käyttöoikeudet rekisteriin. Opiskeluhuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä opiskelijaa taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa sivulliselle, ellei siihen ole kirjallista lupaa asianomaiselta opiskelijalta tai ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida suostumuksen merkitystä, hänen huoltajaltaan. Tiedon luovuttamiseen oikeuttavat myös eräät lait (Julkisuuslaki 24 § ja Lukiolaki 32§, 33§, 33a§).

Yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelystä asiantuntiryhmässä laaditaan opiskeluhuoltokertomus, joka talletetaan opiskelijan Wilmaan. Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö ja koulupsykologi kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön säädettysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Kuraattori kirjaa asiakastiedot tällä hetkellä Aura –järjestelmän asiakaskertomukseen.

Opiskelija opiskeluhuoltokertomukseen tulevista kirjauksista vastaa vastuuhenkilö, joka tarvittaessa kutsuu ryhmän uudelleen koolle. Tavallisimmin opiskelijan ryhmän ohjaaja toimii vastuuhenkilönä. Vastuuhenkilön lisäksi myös muut ryhmän jäsenet voivat tehdä kirjauksia opiskeluhuollon kertomukseen.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, on kertomukseen merkittävä mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhuollon kertomukset muodostavat rekisterin, jota koulutuksen järjestäjä ylläpitää. Rekisteristä on informoitava opiskelijaa ja tämän huoltajia.

Opiskeluhuollon kertomuksen tiedot ovat ehdottomasti salassa pidettävää tietoa, joten tietoja ei saa antaa sivulliselle (= henkilö, joka ei osallistu asianomaisen opiskelijan opiskeluhuollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen), jos siihen ei ole asianomaisen henkilön tai hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta tai tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa säännöstöä.

Opiskelijan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, on aikaisemman koulutuksen järjestäjän pyydettävä opiskelijan tai tämän huoltajan kirjallinen suostumus siihen, että opiskeluhuollon kertomuksesta voidaan siirtää sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.

Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan osallistumisen epäämisen yhteydessä

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi, rehtori laatii opiskelijalle suunnitelman oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana ja tiedottaa tästä huoltajille. Rehtori kartoittaa tarvittavat opiskeluhuollon tukitoimet kyseiseksi ajaksi.

Jos rehtori epää opiskelijalta oikeuden osallistua opetukseen kolmen päivän ajaksi, rehtori järjestää opiskelijalle mahdollisuuden keskustella kuraattorin kanssa ja laatii opiskelijan kanssa suunnitelman tuesta opetuksen epäämisen aikana ja opetukseen palaamiseksi. Tarvittaessa rehtori ilmoittaa opetuksen epäämisestä etsivälle nuorisotyöntekijälle.

LIEDON LUKION OPISKELUHUOLLON KAAVIO

Yhteisöllinen opiskeluhoolto / Ennaltaehkäisevä työ

- laadukas lukio-opetus
- kasvua ja kehitystä tukeva toimintakulttuuri
- yhteisöllisyys
- kodin ja koulun yhteistyö
- turvallisuus
- opiskelun seuranta ja yleisen hyvinvoinnin tuki ja seuranta

KUN ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ EI RIITÄ, NIIN

1. Huolen herääminen

- Opettajalla, huoltajalla tai opiskelijalla herää huoli koulunkäynnistä ja/tai yleisestä hyvinvoinnista
- Opettajalla mahdollisuus nimettömään opiskeluhoollon edustajan konsultaatioon

2. Puheeksi ottaminen

- Opettaja kertoo huolestaan opiskelijalle ja ohjaa tarvittaessa opiskeluhoollon (psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja) piiriin
- Opiskelija tai huoltaja kertoo huolestaan opettajalle tai opiskeluhoollon edustajalle

3. Yksilökohtainen opiskeluhoolto

- Luottamuksellista ja vapaaehtoista
- Opiskeluhoollon edustaja tai edustajat keskustelevat opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa

4. Moniammatillinen ryhmä (MAR)

- Ryhmä kootaan aina tarpeen mukaan ja tapauskohtaisesti opiskelijan ja huoltajan suostumuksella
- Sovitaan tapauskohtaisesti koollekutsuja, joka toimii samalla puheenjohtajana ja tekee muistion

4. Tarvittavat tukitoimet

- Käynnit psykologilla, terveydenhoitajalla tai kuraattorilla tarpeen mukaan
- Opiskeluhoollon edustajat tekevät tarvittaessa yhteistyötä lukion henkilökunnan

5. YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPISKELIJOIDEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ SEKÄ OPPILAITOKSISSA TYÖSKENTELEVIEN JA MUIDEN OPISKELIJOIDEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA

Opiskelijaa tukeva yhteisöllinen koulu arvostaa opiskelijoiden, opettajien, muiden kouluyhteisön jäsenten ja asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassaan. Koulu tekee yhteistyötä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, muiden perusopetusta antavien koulujen, jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa. Opiskeluhoollon toimijat tekevät tarvittaessa yhteistyötä myös Liedon kaupungin muiden palvelualueiden sekä järjestöjen ja yksityisten palveluntarjoajien kanssa.

Opiskelijat osallistuvat yhteisöllisen opiskeluhoollotyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen opiskelijakuntatyön kautta. Opiskelijakunnan edustajat ovat mukana lukion yhteisöllisessä opiskeluhoolloryhmässä. Opiskeluhoollosuunnitelmasta pyydetään opiskelijoiden mielipiteitä. Opiskeluhoollotyön toteutusta opiskelijat pääsevät arvioimaan koulukiusaamista koskevien kyselyiden, opiskeluhoollon laatua selvittävien kyselyiden sekä kouluterveyskyselyiden kautta.

Huoltajat voivat osallistua opiskeluhoollotyön suunnitteluun ja kehittämiseen lukion vanhempainyhdistyksen ja vanhempainiltojen kautta. Vanhempainyhdistyksen edustaja osallistuu lukion opiskeluhoolloryhmään, jolloin vanhemmat voivat vaikuttaa yhteisöllisen opiskeluhoollon sisältöön ja yksilöllisen opiskeluhoollon keskeisiin käytänteisiin. Opiskeluhoollon laatua selvittävien kyselyiden avulla huoltajat voivat antaa palautetta opiskeluhoollon toimivuudesta.

Henkilöstölle järjestetään tarpeen mukaista perehdytystä ja koulutusta yhteisöllisen opiskeluhoollotyön toteuttamiseksi VESO-päivinä ja YS-ajalla.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille

- Wilmassa sähköisenä julkaistussa Opinto-oppaassa on kaikki opiskeluhoollon yhteystiedot
- Opiskelijoiden edustaja osallistuu yhteisöllisen opiskeluhoolloryhmän tapaanisiin
- Opiskeluhoollon henkilöstö käy esittäytymässä ensimmäisen vuoden opiskelijoille ryhmänohjaustuokioissa
- Vanhempainillat
- Huoltajien edustaja osallistuu yhteisöllisen opiskeluhoolloryhmän tapaanisiin

5.1. Opiskeluhoollon yhteistyö ja verkostot

Opiskeluhuollon toteuttamiseksi tarvitaan oppilaitoksen henkilökunnan lisäksi moniammatillisia yhteistyöverkostoja. Opiskelijoiden huoltajilla ja kotiväellä on keskeinen rooli opiskeluhuollon kokonaisvaltaisen tuen toteuttamisessa.

Opiskeluhuollon toimijat osallistuvat paikallisesti erilaisiin työryhmiin, joissa edistetään nuorten hyvinvointia ja kehitetään nuorten sekä perheiden palveluja. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostolle on määritelty nuorisolaissa tehtäviksi mm. edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista. Ryhmissä on edustettuina nuorisopalvelut, sosiaalipalvelut, lastensuojelu, TE-toimisto, poliisi, sivistystoimi, seurakunta, terveyspalvelut ja työllisyyspalvelut. Eri toimijoiden kanssa yhteistyötä tehdään myös tapahtumien, hyvinvointipäivien ja opiskelija-asioiden tiimoilta. Etsivän nuorisotyön kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Moniammatillisissa verkostoissa tehdään nuorten palvelu- ja ohjausverkostoon kuuluvien lisäksi yhteistyötä kolmannen sektorin, kelan, maahanmuuttajien auttamisessa toimivien, peruskoulujen, alueen muiden toisen asteen oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa.

5.2. Opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet koulu yhteisössä

Koulun toimintaa kehitettäessä on tärkeää ottaa huomioon opiskelijoiden mielipiteitä ja toiveita. Opiskelijan osallistaminen koulun toimintaan ja sen suunnitteluun tukee opiskelijan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla vastaavia haasteita ja ongelmia.

Lukiossa opiskelijakuntaa kuullaan ennen opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä järjestyssääntöjen vahvistamista ja ennen muita opiskelijoiden asemaan olennaisesti vaikuttavia päätöksiä tehtäessä. Opiskelijat saavat näin mahdollisuuden osallistua asioiden valmisteluun ja ilmaista mielipiteensä koulunsa toimintaan liittyvistä, heitä yhteisesti koskevista asioista. Myös opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä koulun toiminnasta selvitetään määräajoin.

Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Lukuvuosittain lukiossa tehdään opiskelijoille hyvinvointikysely, jossa kartoitetaan mm. oppilaitoksen ilmapiiriä, opiskelijoiden yleistä hyvinvointia ja jaksamista, mahdollista kiusaamista ja häirintää sekä yhteisöllisen toiminnan toiveita.

Yhteisöllisyyteen ja aitoon osallisuuteen pyritään muun muassa tavoitteellisella ryhmäytymisellä ja aktiivisella tutortoiminnalla erityisesti uusien opiskelijoiden tullessa koulu yhteisöön. Tutor-toiminnan tavoitteena on vertaistuki opiskelijalle. Tutorit toimivat opiskelijoiden tukena ja vastaavat arjen kysymyksiin. Tutor-opiskelijoilla on myös tärkeä rooli koulun tutustumispäivinä oppaina, ohjaajina sekä esittelijöinä.

Myös aktiivinen opiskelijakunta on oppilaitoksen vahvuus ja aidon osallisuuden ja vaikuttamisen kanava. Lukion opiskelijakuntatyö on erittäin aktiivista. Lukuvuoden

aikana toteutettavien kyselyiden perusteella pyritään kehittämään lukion yhteisöllistä toimintaa. Opiskelijakuntatoiminnan tavoitteena on omalta osaltaan edistää oppilaitoksen hyvinvointia ja tuoda esille opiskelijoiden ideoita, ajatuksia ja kannanottoja opiskeluympäristön sekä opetustoiminnan kehittämiseksi. tavoitteena on yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisäämisen lisäksi käsitellä ja ottaa kantaa oppilaitoksen opiskelijoita koskeviin suunnitelmiin, kuten opiskeluhoolto-, opinto-ohjaus tai erityisopetussuunnitelmaan sekä erilaisiin ohjeistuksiin kuten poissaolo-, päihde- ja turvallisuuteen liittyvät ohjeet.

Opiskelijakuntatoiminta on lakisääteistä. Opiskelijakunnalle on nimetty ohjaava henkilö lukion opettajakunnasta.

5.3. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa / vanhempiensa kanssa. Koulutuksen järjestäjä ja lukiot tiedottavat Wilmassa yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja menettelytavoista.

Tämä edellyttää vuorovaikutusta ja yhteistyötä opiskelijan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan opiskelijantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Liedon lukion kodin ja koulun yhteistyö rakentuu koulun toimijoiden, huoltajien, opiskelijoiden ja eri sidosryhmien arvostavalle yhteistyölle. Keskeisiä toiminnan periaatteita ovat opiskelijalähtöisyys, yksilöllisyyden ja yhteisön huomiointi, vuorovaikutteisuus, ennakoitavuus ja säännöllisyys, ajantasaisuus ja kiinnostavuus sekä jatkuvuus.

Ryhmänohjaaja on aina tarvittaessa yhteydessä opiskelijoiden huoltajiin. Erityisesti poissaoloihin reagoiminen on ensiarvoisen tärkeää ennaltaehkäisevää opiskeluhoiltotyötä. Yhteys huoltajaan tulee ottaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Täysi-ikäinen opiskelija voi antaa oppilaitoksen edustajille luvan keskustella asioistaan vanhempiensa kanssa. Mikäli lupaa ei ole, voidaan täysi-ikäisen opiskelijan vanhemmille tai nimetylle henkilölle antaa tietoa vain rajatusti.

5.4. Huoltajille tiedottaminen

Lukion opiskeluhoiltotyöstä tiedotetaan koulun kotisivuilla, lukuvuositedotteiden avulla sekä koulun vanhempainiltojen yhteydessä.

Lukio käyttää Wilma -sovellusta opiskeluhoiltotyön tukena. Wilmaa käytetään mm. poissaolojen kirjaamisiin, tiedon välittämiseen opiskeluhoiltohenkilöstön välillä sekä kodin ja koulun väliseen viestintään.

5.5. Tiedonsaanti

Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoillosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseksi ja toteutta-

miseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä opiskelijan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle opiskelijan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön opiskelijan tai muiden opiskelijoiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista opiskelijan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon.

Jos opiskelija siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

6. SUUNNITELMA OPISKELIJOIDEN TURVAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

6.1. Väkivalta tai sen uhka

Koulussa tapahtuneesta väkivaltatilanteesta ilmoitetaan heti rehtorille, joka tarvittaessa soittaa poliisin ja mahdollisesti ambulanssin paikalle. Tarvittaessa hankitaan lääkärintodistus ja tehdään rikosilmoitus poliisille. Tarvittaessa tehdään alaikäisten osalta lastensuojeluilmoitus. Vanhemmille ilmoitetaan tapahtuneesta. Jos kyseessä on opiskelijoiden keskinäinen väkivalta, asian käsittelyä jatketaan koulussa myöhemmin asianosaisten kesken. Väkivaltatilanteen luonteesta ja vakavuudesta riippuu, käsitelläänkö sitä koulussa muidenkin opiskelijoiden kanssa.

Väkivaltatilanteen käsittely

- Keskustelu tapahtuneesta kaikkien osapuolien kanssa erikseen ja yhdessä. Mikä tilanteen laukaisi? Tapahtuneet ja keskustelut kirjataan.
- Miten tilanteessa olisi pitänyt toimia toisin.
- annetaan opettajille, opiskelijoille ja vanhemmille tarvittaessa oikeanlaista tietoa tapahtuneesta. Sovitaan siitä, kuka tiedottaa.
- Sovitaan jälkikäsitteily

6.2. Kiusaaminen ja häirintä sekä suunnitelmat kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

Koulukiusaamisella ja – väkivallalla tarkoitetaan toistuvaa henkistä, verbaalista tai fyysistä väkivaltaa, jonka yksi tai useampi lapsi tai aikuinen kohdistaa yhteen uhriin tai ryhmään. Koulukiusaaminen ja kouluväkivalta voivat ilmetä monin tavoin, kuten panetteluna, nimittelynä, tönimisenä, potkimisena tai ryhmän ulkopuolelle sulkemisena. Koulussa voi esiintyä myös sukupuolista häirintää ja ahdistelua.

Kiusaajan toimintaa tukee muiden kannustus, vaikeneminen tai syrjässä pysyminen. Kiusaamiseen tulee puuttua heti, koska kiusaamisen katkaiseminen ja kiusaamisen traumaattiset seuraukset ovat sitä vaikeampia, mitä pidempään tilanteen annetaan

jatkoa. Kiusaamiseen ja väkivaltaan voi syyllistyä myös koulun työntekijä. Koteja tulee kannustaa ottamaan yhteyttä kouluun heti, kun opiskelijan koulunkäynnissä on pulmia.

Kun kiusaaminen tulee tietoon, toimintaohje opettajalle (käsittely tapauskohtaisesti):

- Puutu tilanteeseen välittömästi.
- Kuule osapuolia yksin ja erikseen. Kirjaa heti tapahtumat ja keskustelut.
- Selvitä tilanne tarvittaessa koko ryhmän kesken.
- Ryhmänohjaajat ottavat yhteyttä kaikkiin asiaan liittyviin koteihin.
- Informoi rehtoria ja koulun muita opettajia.
- Perusta tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä opiskelijan suostumuksella.
- Tarvittaessa kutsutaan neuvottelutilaisuuteen kiusattu vanhempineen ja kiusaajat vanhempineen (lisäksi mahdollisesti muita opiskeluhuoltoryhmän jäseniä).
- Kiusaajien rankaiseminen lain mukaisesti (huomio myös teon sovittamiseen, hyvään käytökseen kannustaminen).
- Opiskeluhuoltoryhmä ja kaikki asianomaiset opettajat seuraavat asian kehittymistä.

Kiusaamiseen puututaan heti sen ilmettyä samanaikaisesti sekä yksilö- että ryhmätasolla.

Opiskelijan kanssa:

- Keskustellaan kiusaamisesta. Otetaan selvää missä ja miten on kiusattu ja kuinka kauan sitä on jatkunut.
- Kuullaan opiskelijan toiveita asian hoidossa.
- Ohjataan opiskelija tarvittaessa kuraattorin tai koulupsykologin vastaanotolle.
- Keskustellaan työparina sekä kiusatun että kiusaajan/kiusaajien kanssa ryhmänohjaaja, rehtori, opiskelija -kokoonpanolla ja sovitaan yhteisesti jatkotoimenpiteistä
- Perustetaan tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä opiskelijan suostumuksella jatkamaan selvitystyötä.

Luokassa/kiusatun/kiusaajan ohjausryhmässä:

- Ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijoiden kanssa kiusaamisesta. Keskustelujen tulee sisältää tietoa kiusaamisesta, sen eri muodoista ja sen seurauksista.
- Opiskelijoille kerrotaan kiusaamiseen liittyvistä ryhmämekanismeista ja -rooleista, siitä, miten helposti nuoret tulevat menneeksi mukaan kiusaamiseen ja edesauttaneeksi sen jatkumista, vaikka oikeasti eivät edes hyväksy kiusaamista.
- Opiskelijat saatetaan pohtimaan omaa osuuttaan tilanteissa, joissa jotakuta kiusataan.
- Opiskelijoiden kanssa mietitään yhdessä vaihtoehtoisia, rakentavia tapoja toimia kiusaamistilanteissa, ja mahdollisesti muokataan näitä toimintatapoja luokan omiksi kiusaamisen vastaisiksi säännöiksi. Sääntöjä laadittaessa on hyvä muistaa, että sääntöjen on hyvä koskea myös kiusaamista sivusta seuraavien opiskelijoiden toimintaa (esimerkiksi: kun näet kiusaamista, osoita,

ettet hyväksy sitä; tai kerro kiusaamisesta opettajalle; tai yritä rohkaista syrjään jätettyjä ja ottaa heitä mukaan toimintaan).

Nuoriin kohdistuvassa seksuaalisessa häirinnässä on kysymys altistumisesta ikään kuulumattomalle seksuaalisuudelle. Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu ovat yksipuolista ja ei-toivottua käyttäytymistä, joka aiheuttaa vastentahtoisia ja kielteisiä tunteita häirinnän kohteeksi joutuneelle. Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu voivat ilmentyä monin eri tavoin ja voivat olla fyysistä tai sanallista;

- seksuaalisesti vihjailevat eleet ja ilmeet
- epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimielliset vitsit
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset ja kysymykset
- epäasiallinen seksuaalinen sisältö sosiaalisessa mediassa ja internetissä yleisesti
- toisen sukupuolen alentamista ja/tai halventava puhe toisesta sukupuolesta
- fyysinen koskettelu ja lähentely
- sukupuoliyhteyttä tai muuta seksuaalista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset

Häirintä

Raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen kajoaminen tai ahdistelu, sekä seksuaalisen kuvan luvaton lähettäminen ovat rikoslain alaisia tekoja ja niistä tulee asianomistajan aina tehdä ilmoitus poliisille. (Rikoslaki 723/2022)

Välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella on kiellettyä, kuten sukupuolen perusteella eri asemaan asettaminen, eri asemaan asettaminen sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tulee ennaltaehkäistä tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1329/2014). Noivdassa on voimassa oleva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014), jota päivitetään säännöllisesti.

Seksuaaliseen ja muuhunkin häirintään tulee aina puuttua välittömästi ja tilanne käsitellä heti yhdessä asianosaisten opiskelijoiden ja lähimmän henkilökuntaan kuuluvan kanssa tarjoten opiskeluhuollon tukitoimia. Alaikäisen huoltajalle kerrotaan tilanteesta. Asian selvittelyssä huomioidaan aina tilanne ja teko yhteistyössä opiskeluhuollon toimijoiden kanssa. Tarvittaessa selvitetään muun viranomaistuen tarve.

[Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa.](#) OPH 2018.

6.3 Seuranta

Seurantakeskustelut ovat keskeinen osa yksilötason työskentelyä. Keskustelujen yhteydessä sovitaan uudesta tapaamisesta kiusatun ja kiusaajan/kiusaajien kanssa esimerkiksi viikon kuluttua. Tässä uudessa tapaamisessa tarkistetaan, että tilanne todella on muuttunut. Kun sellainen on sovittu, kiusaaja ei oleta pääsevänsä palkahästä pelkällä puhuttelulla, vaan tietää, että tilannetta seurataan ja asiaan palataan

vielä hänen kanssaan. Kiusatun opiskelijan oloa puolestaan helpottaa tieto siitä, että tilannetta seurataan. Seurantakeskustelun järjestäminen viestii muutenkin, että asiaan suhtaudutaan vakavasti: kysymyksessä ei ole vain yhteen kertaan jäävä muodollinen puhuttelu, vaan kiusaamiseen puututaan tosissaan. Ryhmänohjaaja tarkkailee tilannetta tapaamiseen asti ja kertoo seurantatapaamisessa havainnoistaan. Tapah- tumat ja keskustelut kirjataan.

7. TOIMINTA ÄKILLISISSÄ KRIISEISSÄ JA UHKA- JA VAARATILANTEISSA

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitel- massa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisi- tilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tä- män kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä tiedottamisen periaat- teet.

Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien vi- ranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet. Liedon lukiossa on sovittu toimintatavoista äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitel- maa päivitetään yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunni- telma. (Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §). Suunnitelman päivittämisessä hyödynnetään Opetushallituksen materiaalia: Kriiseihin varautuminen | Opetushallitus (oph.fi).

Liedon lukion kriisisuunnitelma tapaturmiin, liikenneonnettomuuksiin, sairauksiin ja kuolemantapauksiin on tiivistettynä seuraavissa kohdissa.

Kriisiryhmä

Lukion kriisiryhmänä toimii rehtori, terveydenhoitaja, kuraattori, opinto-ohjaaja ja psykologi. Kriisiryhmän kokoonkutsujana on rehtori tai hänen nimeämensä varahen- kilö. Kriisiryhmän tukena voivat toimia tilanteesta riippuen eri yhteistyötahot, kuten esim. seurakunta sekä lasten, nuorten psykiatrian poliklinikat tai Turun kriisikeskus.

Kriisitilanteessa ryhmän tehtävä on muun muassa:

- ottaa selvää tosiasioista
- sopia jatkotoimien organisoinnista ja laajuudesta
- harkita oppilaitoksen ulkopuolisen avun tarve
- huolehtia tiedottamisesta sekä lukion sisällä, että lukion ulkopuolella varmis- taen asianmukaiset luvat huoltajilta, jos kyseessä on yksittäistä opiskelijaa koskeva asia
- huolehtia siitä, ettei kukaan jää yksin kriisitilanteessa
- varmistaa, miten ja millä tavoin kriisin käsittelyn jatkohoito järjestetään

Ensivaiheen jälkeen koulun kriisiryhmä kokoontuu sopimaan tukitoimista. Sovitaan, miten välitön psyykinen tuki varmistetaan ja miten koteja tiedotetaan. Tiedottamisen onnistumiseksi on opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa tai lähiomaisten yhteystiedot oltava ajan tasalla rekisterissä. Välittömän tuen antamisen lisäksi tulee arvioida mahdolliset tukitoimet jatkossa ja kuinka kauan niitä jatketaan. Tilannekohtaisesti tulee miettiä, keitä tapahtuma koskettaa ja ketkä voivat olla tuen tarpeessa. Yhteistyötä muiden lähioppilaitosten kanssa tulee pohtia.

Kriisitilanteissa ensisijainen toimintavastuu on ensiksi läsnä olevalla aikuisella. Kriisiryhmän kutsuu koolle ensimmäiseksi tiedon saanut kriisiryhmän jäsen. Kokonaisvastuu kriisitilanteiden hoitamisesta ja tiedottamisesta kuuluu rehtorille.

Tapaturma

- Tapaturmatilanteessa ensimmäisenä onnettomuuspaikalle tullut aikuinen arvioi tilanteen.
- Avuntarpeenarvioinnin jälkeen ryhdytään välittömästi tarvittaviin toimiin ja kutsutaan paikalle terveydenhoitaja tai ambulanssi.
- Tarvittaessa soitetaan yleiseen hätänumeroon 112 ja tehdään hätäilmoitus:
  - kerro kuka soittaa
  - mitä on tapahtunut
  - missä on tapahtunut
  - kerro potilaan vointi
- vastaa esitettyihin kysymyksiin
- älä sulje puhelua ennen kuin olet saanut luvan
- Rehtoria tiedotetaan tapahtumasta.
- Opiskelijoille annetaan mahdollisuus keskustella tapahtuneesta ryhmässä tai yksilöllisesti kuraattorin, psykologin, terveydenhoitajan tai muun opiskeluhuoltoon kuuluvan henkilön kanssa.

Liikenneonnettomuus ja suuronnettomuus

- Varmistetaan tilanne poliisilta ja selvitetään tapahtumien paikkansa pitävyys (rehtori tai joku kriisiryhmän jäsenistä).
- rehtori tiedottaa henkilökuntaa mahdollisimman pian varmistetun tiedon jälkeen tilanteesta.
- Opiskelijoita ei tule jättää yksin, vaan heitä tulee rauhoitella ja lohduttaa.
- Opettaja huolehtii siitä, että opiskelija haetaan turvallisesti kotiin tai turvalliseen paikkaan, mikäli onnettomuus on koskettanut häntä henkilökohtaisesti.
- Tilanteen jälkihoitoon tulee käyttää aikaa. Jälkihoitoa annetaan yhdessä kotien, terveydenhuollon ja koulun kanssa. Jälkihoidon yhteistyötaho on koulun oma kriisiryhmä.

Vakava sairaus ja vammautuminen

- Äkillisessä tapauksessa rauhoita tilanne ja ympäristö, anna ensiapua tai etsi henkilö, joka ensiapua osaa antaa. Soita tarvittaessa hätänumeroon 112.

- Asiasta ilmoitetaan aina huoltajille, jos tapaus sattuu kouluaikana (rehtori tai terveydenhoitaja).
- Sovi huoltajien ja opiskelijan kanssa, mitä tietoja opettajat tarvitsevat sairaudesta tai vammasta sekä mitä muille opiskelijoille kerrotaan.

Kuolemantapaus

Kuoleman kohdatessa koulun yhteisöä, sen jäsenet tarvitsevat oikeaa ja vahvistettua tietoa tapahtuneesta. Kuolemantapauksesta on lupa kertoa, kuolin tavasta ei. Muistamiseen liittyvät käytännöt luovat turvallisuutta ja antavat turvalliset puitteet kohdata vaikea tilanne.

Kuolemantapauksissa tulee kaikilla, joita se koskettaa, olla mahdollisuus saada aikaa ja tilaa käsitellä asiaa. Tilanteiden selvittelyyn liittyy mahdollisuus vastaanottaa ja antaa tukea. Tarvittaessa tulee järjestää myös jälkihoito ulkopuolista asiantuntijaa käyttäen.

Oppilaitoksen tulee tarjota nuorille mahdollisuus päästä keskustelemaan rauhassa tunteista ja ajatuksista, joita tapahtunut on herättänyt. Tilanteesta riippuen tämä aikuinen voi olla esim. opiskeluhoollon työntekijä, ryhmänohjaaja, opettaja tai kriisiryhmän jäsen.

Suru voi ilmetä monin eri tavoin. Esille voivat nousta surun, epätoivon, tuskan, vihan ja pelon tunteita. Joskus tunteet voivat olla hyvinkin ristiriitaisia. Tunnereaktioiden lisäksi nuorille saattaa syntyä mielikuvia siitä, että heille itselleen voi käydä samoin. Tärkeää on pyrkiä olemaan rauhallinen, ja hyväksyä kaikki tunteet yrittämättä korjata tai vähätellä niitä. Oppilaitoksen aikuiset tulee myös huomioida, kun mietitään tuen tarjoamista (työterveyshuolto, vertaistuki).

Opiskelijan kuolema

- rehtori varmistaa tapahtumat omaisilta ja/ tai poliisilta.
- Kuoleman tapahtuessa koulumatkalla tai koulupäivän aikana rehtori on yhteydessä poliisiin tai lääkäriin, jotka ovat yhteydessä menehtyneen kotiin.
- rehtori tiedottaa koko yhteisöä.
- Ryhmänohjaaja, opiskeluhoollon jäsen tai tuttu opettaja kertoo luokalle. Tukena kertomistilanteessa on hyvä olla toinen aikuinen.
- Opiskelijoita ei jätetä yksin, vaan varmistetaan, että he saavat tarvitsemansa tuen tilanteissa. Opiskelijoille annetaan tilaa ja aikaa. Välitetään opiskelijoille tietoa opiskeluhoollon ja terveydenhuollon tahoista, joihin ottaa yhteyttä. Koulutyöhön palataan rauhallisesti.
- Mikäli opiskelijan kuolema tapahtuu loman aikana, järjestetään muistelutilaisuus jälkikäteen.

Henkilökunnan jäsenen kuolema

- rehtori on yhteydessä omaisiin.

- Opettajan kuolemantapauksessa rehtori vastaa, että jokaisella opetusryhmällä on vastuullinen opettaja.
- Alkutilanteessa ryhmänohjaaja vastaa omasta ryhmästään ja ottaa tuekseen kertomistilanteeseen tarvittaessa opiskeluhoillon tai kriisiryhmän työntekijän.
- rehtori tiedottaa tapahtuneesta kouluyhteisölle

Opiskelijan lähiomaisen kuolema koulupäivän aikana

- rehtori varmistaa tapahtuneen omaisilta tai poliisilta.
- Suruviestin opiskelijalle kertoo ryhmänohjaaja, rehtori, kuraattori, psykologi tai terveydenhoitaja.
- Huomioitavaa kertomistilanteessa:
  - valitaan rauhallinen tila
  - istutaan
  - kerrotaan kuolemantapauksesta lyhyesti ja rauhallisesti
  - ilmaistaan osanotto ja lohdutetaan
  - omaisensa menettänyttä ei jätetä yksin
  - huolehdi, että tiedon saanut pääsee läheistensä luo
  - kysy, kenelle haluaa asiasta kerrottavan

Omaisensa menettäneen jaksamista seurataan. Keskittyminen työhön ja opiskeluun voi pitkään olla vaikeaa. On tärkeää, että yksilölliset surureaktiot hyväksytään. Opiskelijan mahdollisesti jäädessä pois opinnoista, otetaan yhteys huoltajiin tai kotiväkeen kuten tavallisestikin huolen herätessä opiskelijasta. Huoli tuodaan myös opiskeluhoillon tietoon, jotta nuorelle voidaan tarjota apua.

Opiskelijan itsemurha

- Itsemurhan käsittely kouluyhteisössä on erittäin tärkeää, koska itsetuhoisuus saattaa toimia ongelmanratkaisumallina muille nuorille.
- rehtori sopii kuolleen nuoren huoltajien kanssa oppilaitoksen toimenpiteistä.
- Omaisten kanssa sovitaan, mitä kerrotaan. Rohkaistaan rehellisen tiedon kertomiseen, koska totuus usein katkaisee huhumyllyn.
- Rehtori kertoo itsemurhasta ensin koulun työntekijöille, jotka miettivät yhdessä kriisiryhmän kanssa, miten ja mitä kerrotaan opiskelijoille.
- Asiallisella informaatiolla ja psyykkisellä tuella ehkäistään uusia itsemurhata-pauksia.
- Ryhmänohjaaja käsittelee asiaa yhdessä ryhmänsä kanssa kriisiryhmän tai opiskeluhoillon henkilöstön kanssa.
- Itsemurhan tapahtuessa koulupäivän aikana, huolehditaan siitä, että muut opiskelijat eivät pääse tapahtumapaikalle tai poistuvat sieltä heti. Paikalle kutsutaan ambulanssi ja poliisi sekä oppilaitoksen kriisiryhmä. Suruviestin kotiin vie poliisi tai lääkäri.

Itsemurha täytyy aina käsitellä opiskelijoiden kanssa. On tärkeää korostaa, että keskusteluapua on saatavilla. Kriisiavusta tiedottaminen yhteystietoineen on järjestettävä hyvin, esim. info-tv:t. Riittävää apua niin opiskelijoille kuin henkilöstölle tulee tarjota riittävän pitkäkestoisesti. Debriefing (eli kriisin jälkikäsitteilyn ryhmäkeskustelu) tarvittaessa.

Muistaminen kuolemantapauksissa

Kriisiryhmän jäsenet vastaavat järjestelyistä.

- Lippu lasketaan puolitankoon ensimmäisenä työpäivänä suruviestin vahvistuttua sekä hautajaispäivänä.
- Muistelupöytä liputuspäivänä (valkea liina, kynttilät, kukat, valokuva).
- Hiljainen muisteluhetki, johon lukion nuoret ja aikuiset kutsutaan.
- Toimipaikan esimiehen muistopuhe ja hiljaisen hetken johtaminen.
- Muistokirja tai adressi.
- Omaisten muistaminen.
- Hautajaisiin osallistuminen, josta sovitaan rehtorin ja henkilökunnan kesken.

Tuen järjestäminen auttajille

Kriisityö on henkisesti raskasta ja on tärkeää muistaa, että auttajat tarvitsevat tukea. Opettajat tarvitsevat tukea osatakseen auttaa opiskelijoita. Kriisiryhmän jäsenet tarvitsevat konsultaatioapua, koulutusta ja mahdollisuutta tilanteiden jälkihoitoon.

Ulkoisen tiedottaminen kriisitilanteissa

- Kriisitilanteiden tiedotusvastuu oppilaitoksessa on aina rehtorilla.
- Henkilökunta ja opiskelijat eivät saa antaa tietoja kriisitapahtumista oppilaitoksen ulkopuolisille.
- Tiedottamisen opiskelijoiden koteihin hoitaa rehtori.

Liedon lukion pelastus- ja turvallisuussuunnitelma

Turvallisuussuunnitelman tarkoituksena on avustaa oppilaitoksen vastuuhenkilöitä, henkilökuntaa ja opiskelijoita tulipalojen, onnettomuuksien ja muiden vaaratilanteiden ennaltaehkäisyssä ja niihin läheisesti liittyvien henkilöturvallisuusriskien poistamisessa.

Suunnitelmassa annetaan ohjeita niistä ensitoimenpiteistä, joihin tulee ryhtyä kriisi-, uhka-, vaara- tai onnettomuustilanteen sattuessa. Turvallisuussuunnitelmasta löytyy myös ohjeet tapaturmien ennaltaehkäisemiseksi sekä opiskeluhuollon toimintaohjeet kriisitilanteissa sekä toimintaohjeet ylioppilaskirjoitusten aikana tapahtuviin vaaratilanteisiin ja koulurakennuksesta poistumiseen. Turvallisuussuunnitelmassa kuva-

taan työnjako ja vastuuhenkilöt eri tilanteissa. Turvallisuussuunnitelma ei ole julkinen asiakirja. Lukion opinto-oppaassa kerrotaan opiskelijoille turvallisuusohjeet ja opiskelijoille järjestetään lukuvuoden alkaessa turvallisuuskävely koulukiinteistössä.

Turvallisuussuunnitelma tarkistetaan vuosittain tai oleellisten kohdetietojen muuttuessa muulloinkin. Opettajat perehtyvät turvallisuussuunnitelmaan aina lukuvuoden alkaessa. Koulurakennuksesta poistumista vaaratilanteessa pyritään harjoittelemaan vuosittain. Kaupungissa on turvallisuusvastaavana toimiva opettaja.

Pommiuhka

Pommiuhkauksiin on aina suhtauduttava vakavasti, vaikka ne useimmiten osoittautuisivatkin aiheettomiksi.

- Pommiuhasta ilmoitetaan välittömästi poliisille.
- Opiskelijat ja työntekijät ohjataan ulos koulurakennuksesta.
- Toimitaan poliisin antamien ohjeiden mukaisesti.

Aseella uhkaaminen

- Tilanteessa, jossa henkilö uhkaa muita aseella, on ilmoitettava välittömästi poliisille.
- Tilanteessa, jossa uhkaajan sijainti tiedetään, opiskelijoiden ja työntekijöiden on pyrittävä pois päin uhkaajasta ja nopeinta ja turvallisinta reittiä ulos koulukiinteistöstä.
- Minkäänlaiseen kontaktiin uhkaajan kanssa ei pidä ryhtyä.

Kokoontumispaikka tällaisessa tilanteessa on lukion pysäköintipaikka.

Jos uhkaajan sijaintia ei tiedetä tai poistuminen esimerkiksi luokkatilasta on vaarallista, pitää linnoittautua luokkaan tai muuhun käsillä olevaan tilaan lukitsemalla ovi ja kasaamalla raskaita esineitä oven eteen. Tilasta pitää sammuttaa valot. Matkapuhelimet on kytkettävä äänettömiksi. Oven eteen asettumista pitää välttää. Yhteyttä ulkopuolisiin pidetään matkapuhelimella ja mahdollisesti ikkunan kautta.

8. Opiskeluhoitoa ohjaava lainsäädäntö ja asiakirjat:

Lainsäädäntö

<http://www.finlex.fi>

Suomen perustuslaki (173/1999)

Perusopetuslaki (628/1998), (477/2003), (642/2010)

Perusopetusasetus (852/1998)

Lukiolaki (714/2018)

Lukioasetus (810/2018)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta (1501/2016)
 Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998)
 Kansanterveyslaki (626/2007)
 Lastensuojelulaki (846/2023)
 Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta
 sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009)
 Työturvallisuuslaki (782/2002)
 Pelastuslaki (468/2003)
 Pelastusasetus (787/2003)
 Poliisilaki (493/1995), (21/2001)
 Nuorisolaki (72/2006)
 Laki lasten päivähoidosta (36/1973),(1290/1999)
 Laki lapsen huolto- ja tapaamisoikeudesta (361/1983)
 Henkilötietolaki 1999
 Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)
 Sosiaali- ja terveysministerin asetus potilasasiakirjoista 2009
 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)
 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
 Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)

Kansainväliset sopimukset

Unescon Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989
 Salamancan sopimus (Salamanca Statement), 1994
 Luxemburgin peruskirja (The Charter of Luxemburg), 1996
 YK: n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus, 2006

Asiakirjat (omat liitteet)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet
 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet
 Lukio-opetuksen opetussuunnitelman perusteet
 Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista
 tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001)
 Vammaispoliittinen ohjelma
 Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä lasten ja nuorten ehkäi-
 sevä suun terveydenhuolto, Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet
 Liedon kunnan opetussuunnitelmat